

logicznej poświęconej postawom religijnym współczesnej młodzieży polskiej, które pozwoliłyby spojrzeć szerzej na problem. Rozbicie bibliografii na dziewięć aż części nie ułatwia poszukiwań nazwiska danego autora czy konkretnego tytułu. Przypisanie tytułu do danej grupy tematycznej to często wyraz subiektywnego działania autora bibliografii, działania nie zawsze oczywistego dla czytelnika (np. w osobnej grupie powołania kapłańskie i oddzielnie powołania zakonne). Pewną trudność sprawia też słowo „tenże”, które rozpoczyna często kolejną stronę wykazu. Zmusza bowiem do powrotu na stronę poprzednią. Ale to już kwestia przygotowania wydawniczego, podobnie jak poprawność pisowni nazwisk autorów i tytułów, a także korekta całej pracy. Szkoda też, że przy pracach zbiorowych autor nie podaje nazwiska redaktora, co pozwoliłoby zidentyfikować jednoznacznie daną publikację.

Reasumując powyższe uwagi, praca J. Baniaka – choć jest pracą opartą na analizie danych statystycznych i danych pochodzących z innych źródeł niż terenowe badania własne – jest pracą potrzebną, pokazującą, że problematyka powołań kapłańskich i zakonnych w ujęciu socjologicznym jest stale aktualna, a badania nad powołaniami nadal potrzebne. Sądzę, że powinni po nią sięgnąć nie tylko socjologowie, czerpiąc z niej wiedzę o wpływie grup i instytucji społecznych na powołania, ale także historycy Kościoła i teologowie.

Adam Czabański: MŁODZIEŻ WOBEC SAMOBÓJSTWA. Poznań 1997 ss. 154. Wydawnictwo Michael

Recenzowana książka jest kolejnym głosem w dyskusji, jaką toczą badacze społeczni na temat zjawiska samobójstwa. Głosem dodajmy, który pozwala nie tylko ocenić skalę zjawiska oraz jego społeczne źródła, ale także mechanizmy społeczno-kulturowej jego recepcji. Dzięki temu nasza wiedza na temat społecznej akceptacji, lub wręcz przeciwnie potępieniu aktów samobójczych ulega zwiększeniu.

Prezentowana książka pojawiła się na rynku czytelniczym w chwili, gdy liczba prób samobójczych uległa wyraźnemu spotęgowaniu. Jednocześnie rozszerzyły się one na te kategorie ludności, które w warunkach polskich zwykło się uważać za obciążone nikłym lub niewielkim ryzykiem tego typu patologii społecznej. Niewątpliwie spowodowane jest to przemianami społeczno-gospodarczymi, które nastąpiły po 1989 roku, bowiem społeczeństwa poddane procesom radykalnych przemian obejmujących wiele dziedzin życia, charakteryzują się także zwiększoną ilością różnorodnych patologii. Za kolejną istotną przyczynę, uznać należy przemiany kulturowo-cywilizacyjne, wynikające z określonej logiki zmiany społecznej, powodującej zarówno postęp społeczny (mierzony np. upodmiotowieniem jednostki, nabywaniem przez nią pełni praw obywatelskich i ludzkich) jak i zjawisk negatywnych:

upadek autorytetów, poczucie alienacji czy wzrost postaw eskapistycznych. Ta wieloprzyczynowość a zwłaszcza społeczne tło samobójstw, dostrzegana w postawach obecnych w świadomości społecznej, stała się głównym problemem, jaki porusza w swojej książce A. Czabański.

Tematyka ta ujęta została na tle postaw jakie przejawia młodzież szkolna. Wybór takiego środowiska społecznego wynika zarówno z nasilenia się aktów samobójczych wśród młodych ludzi chodzących do szkół ponadpodstawowych jak i chęci poznania zagrożeń stojących przed tzw. *przeciętnym* nastolatkiem. Co wydaje się szczególnie cenne w omawianej publikacji, jej autor nie ogranicza się tylko do prostej rejestracji cech społeczno-demograficznych, które warunkować mogą postawy wobec zjawiska samobójstw i samych samobójców. Adam Czabański pokazał również siłę oddziaływań najważniejszych mikrostruktur społecznych, a także najważniejszych instytucji wychowawczych na kształtującą się właśnie osobowość i tożsamość społeczną młodzieży. Poznajemy zatem w jaki sposób oddziałują w latach dziewięćdziesiątych na młodzież rodzina, klasa szkolna, grupy rówieśnicze, jak i szkoła oraz Kościół. W obliczu problemów jakie stoją przed młodzieżą silne i właściwie działające struktury społeczne pełnić mogą rolę *układu hamulcowego* powstrzymującego przed ekstremalnymi i społecznie odrzucanymi zachowaniami. Selekcjonujący wpływ na postawy młodych ludzi ma także akceptowany i realizowany w działaniach system wartości.

Dodajmy, że umacniany jest on zarówno przez określone afiliacje grupowe, jak i wpływ grup odniesienia nie będących grupami uczestnictwa. Autor publikacji nie unika przy tym w badaniach pytań trudnych: o cele życia, miejsce Boga w ich życiu czy postawy wobec eutanazji, uzyskując bardzo szczere i wnikliwie odpowiedzi. Co wydaje się być godne podkreślenia: ujęcie samobójstwa w kategoriach grzechu, nie jest powszechne wśród współczesnej polskiej młodzieży.

Do niewątpliwych walorów książki należy także język, którym posługuje się autor, a także sposób prezentacji materiałów empirycznych i założeń teoretycznych pracy. Uwzględniono w nich, co zrozumiałe stanowisko socjologiczne, wzbogacając je o ujęcie kulturowe, filozoficzne, teologiczne, psychologiczne i medyczne. Dlatego też adresatem publikacji może być zarówno laik, jak i profesjonalista, który z natury swoich działań zawodowych winien dążyć do zdobycia wiedzy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Jest ona wobec tego adresowana do środowiska terapeutów, lekarzy, księży, wychowawców czy kuratorów. Ostatnim, bodaj czy nie najważniejszym odbiorcą książki winna być sama młodzież, po to przede wszystkim, by móc zrozumieć siebie i udzielać pomocy swoim kolegom i koleżankom w sytuacji, gdy są świadkami dokonywania w wieku 16-18 lat ostatecznych obrachunków z życiem.